

**ПРОЦЕСУАЛНИ ПРОБЛЕМИ, НАЛАГАЩИ ИЗМЕНЕНИЯ В
ДЕЙСТВАЩИЯ НПК. МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЪРЗИНА
И ЕФЕКТИВНОСТ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС.
ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ - ПРОБЛЕМИ И ТРУДНОСТИ В
ПРАВОПРИЛАГАНЕТО. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В НПК**

Виолета Георгиева Вълчева

**PROCEDURAL PROBLEMS REQUIRING CHANGES TO THE
ACCTUAL CODE OF CRIMINAL PROCEDURE. MEASURES
TO ENSURE SPEED AND EFFICIENCY OF THE CRIMINAL
PROCEEDINGS. PRACTICAL ASPECTS - PROBLEMS AND
DIFFICULTIES THAT AROSE IN JUDICIAL PRACTICE.
PROPOSED CHANGES TO THE CODE OF CRIMINAL
PROCEDURE**

Violeta Georgieva Valcheva

***Abstract:** The report analyzes some problems of the Bulgarian Code of Criminal Procedure (CCP). The author comments some difficulties that arose in the practice of the authorities engaged in criminal proceeding – courts, public prosecutors and investigation authorities. Motivated amendments are suggested that would provide less formality and more effectiveness of the criminal proceedings according to the requirements of law enforcement authorities.*

***Key words:** amendments, criminal proceedings, de lege ferenda, law enforcement, prosecution, the Code of Criminal Procedure*

Приемането на новия Наказателно-процесуален кодекс (НПК) бе отговор на изискванията на членството на България в Европейския съюз и на очакванията на българската общественост . Това наложи приемането на съвършено нов НПК, който да замени морално остарелия в политико-социален аспект действащ от 1975 г. Процесуален закон. Естествено, в новия НПК следваше да се реципира всичко положително от досегашния, като същият се съобрази и с многобройната и изключително важна за правилнотоприлагане практика на Върховния съд (ВС), респективно Върховния касационен съд (ВКС) на РБ и особено с някои от последните тълкувателни решения и с европейската практика. {1}

Последвалите изменения и допълнения на НПК в годините¹, бяха само потвърждение на тезата за наличието на процесуални проблеми, нерешени с приемане на но-

¹ Вж. ДВ. бр.46 от 12 Юни 2007 г., изм. ДВ. бр.109 от 20 Декември 2007 г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008 г., изм. ДВ. бр.109 от 23 Декември 2008 г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009 г., изм. ДВ. бр.27 от 10 Април 2009 г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009 г., изм. ДВ. бр.33 от 30

вия НПК, но отчаяно борещи се да осигурят постигане на задачите на НПК, така както те са декларирани в чл.1 от Наказателно-процесуалния ни кодекс (НПК).

Целта на настоящия доклад е да обобщи и обсъди тези от критичните бележки, които се отнасят към по-значимите предложения за промяна в наказателнопроцесуалното право на Република България, както и за формулиране на някои предложения de lege ferenda.

В изложението са посочени някои от проблемите в досъдебната фаза на процеса и свързаните с тях затруднения. Като правило затруднения възникват и с прилагането на нови съдебни производства, поради естеството на наказателното правораздаване и присъщата му консервативност. Тези проблеми не остават скрити както за родните правоприлагащи органи, така и за европейските структури, натоварени с мониторинг и контрол на съдебните органи в страната. Механизмът за сътрудничество и проверка (МСП) беше създаден при присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. Оттогава досега докладите по МСП са отразявали постигнатия от България напредък и са имали за задача да способстват за фокусирането на усилията на българските власти чрез конкретни препоръки.

Като основни трудности в правоприлагането се очертават прекаленият формализъм на НПК, установен както в Годишния доклад за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи за 2015 г.^{2}, така и от експертите по линия на МСП и посочени ясно в Доклад на комисията до европейския парламент и съвета относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка от месец януари 2016г.^{3}

Очакванията на правоприлагащите органи и на европейските наблюдатели включва цялостна реформа на НПК, която да ограничи формализма при събирането и проверка на доказателствата, ускоряване на наказателния процес и постигане на баланс между правата на извършителя и на пострадалия в процеса, преодоляване на противоречива практика и затруднения в правораздаването чрез прецизиране на действащи норми. В доклада по МСП от 2015 г. напредъкът през предходната година беше определен като бавен, а в заключенията на Съвета България беше призована „да укрепи и засили политическата си воля за извършване на реформи и постигане на осезаем напредък“. По-важното е, че тези изводи напълно кореспондират с мнението на магистрати и разследващи. Начинът, по който се подхожда към трудните дела и към препятствията, срещани по пътя на реформите, е определящ фактор за изграждането на доверие у българските граждани и партньорите от ЕС. Той е основен фактор и за да се установи доколко реформите са придобили необратим характер. Необходимо е да настъпи трайна промяна, което е основната цел на този процес. Всички са обединени около идеята за необходимост от НПК, който да е адекватен на обществено-политическите и социални отношения. Защото извършваните многократни час-

Април 2009 г., изм. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.32 от 27 Април 2010 г., изм. ДВ. бр.101 от 28 Декември 2010 г., изм. ДВ. бр.13 от 11 Февруари 2011г., изм. ДВ. бр.33 от 26 Април 2011 г., изм. ДВ. бр.60 от 5 Август 2011 г., изм. ДВ. бр.61 от 9 Август 2011 г., изм. ДВ. бр.93 от 25 Ноември 2011 г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 6 Март 2012 г., изм. ДВ. бр.20 от 9 Март 2012 г., изм. и доп. ДВ. бр.25 от 27 Март 2012 г., доп. ДВ. бр.60 от 7 Август 2012 г., доп. ДВ. бр.17 от 21 Февруари 2013 г., доп. ДВ. бр.52 от 14 Юни 2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.70 от 9 Август 2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.71 от 13 Август 2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.21 от 8 Март 2014 г., изм. и доп. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 31 Март 2015 г., изм. и доп. В. бр.41 от 5 Юни 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 9 Юни 2015 г., доп. ДВ. бр.60 от 7 Август 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 26 Септември 2015 г., изм. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015 г., изм. ДВ. бр.32 от 22 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.39 от 26 Май 2016 г.

тични изменения и допълнения не допринасят за ефективна работа. Назрява идеята, че е необходимо изработване на изцяло нов материален и процесуален кодекс, тъй като предвидените в началото на 2016 г. предложения за изменения и допълнения на НПК ще решат само част от проблемите произтичащи от действащото законодателство. Необходимо е магистратите, държавните органи и гражданите да разполагат с ясна, последователна и непротиворечива нормативна база.

След направена ревизия на цялостната дейност по прилагането на НПК от страна на прокуратурата и разследващите органи при разследване на дела от общ характер се очертават следните предложения за изменения на така действащия наказателно-процесуален закон, намерили отражение и в Годишния доклад за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи за 2015 г.

Прокуратурите с обща компетентност са отправили предложения *de lege ferenda* да се отмени ал. 7 на чл. 234 НПК, съгласно която действия по разследването, извършени извън сроковете по ал. 1–3 на същия текст, не пораждаат правни последици, а събраните доказателства не могат да се ползват пред съда при постановяване на присъдата.

Възстановяване на отменената разпоредба на чл. 244, ал. 4 НПК²: „При възобновяването на спряно наказателно производство разследването се извършва в сроковете по чл. 234”, с цел облекчаване работата на наблюдаващите прокурори във връзка и с изгответните искания за удължаване на срока.

Промяна на текстовете в НПК, свързана с осигуряване на възможност да се протестира определението на съда по чл. 378, ал. 3, изр. 2 НПК, както и разпорежданията на съда по чл. 249, ал. 1, във вр. с чл. 248, ал. 2, т. 1 НПК, за прекратяване на съдебното производство, когато съдът, в който е образувано производството, пред първата инстанция приеме, че делото не му е подсъдно.

Отпадане на възможността за прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора за отстраняване на допуснати процесуални нарушения на досъдебното производство, констатирани след даване ход на делото (по време на съдебното следствие или от въззивния съд) – чрез ревизия на чл. 288 НПК и чл. 335 НПК.

Определяне на срок за извършване на разследването при прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора за отстраняване на допуснатите нарушения по реда на чл. 249, ал. 2, чл. 288, т. 1, чл. 377 и чл. 335, ал. 1 НПК и предвиждане на възможност за удължаване на срока в случаите на фактическа и правна сложност.

Допълване на разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НПК, чрез въвеждане на възможност за прочитане показанията на свидетел, дадени на досъдебното производство, когато не може да бъде намерен, за да бъде призован, или е починал.

Предвиждане в НПК на изрична възможност за отстраняване на „явна фактическа грешка” или „техническа грешка” в обвинителния акт, тъй като често такива грешки стават причина за връщането на множество дела на прокуратурата за отстраняване на допуснатата грешка чрез своеобразен препис на обвинителния акт, в който само се поправя допуснатата грешка. Би могло да се предвиди кратък, например 7-дневен срок, за отстраняване на явните фактически грешки, или това да може да се направи и по време на разпоредителното заседание с изрично становище на страните в тази насока.

² Вж. ЗИДНПК (ДВ, бр. 32/2010 г.)

Да се промени чл. 319, ал. 1 НПК, като се предвиди 15-дневен срок за протестиране след изготвяне и запознаване с мотивите към присъдата, когато мотивите се изготвят след обявяването на присъдата. Сега, на практика, протестите се подават двукратно, тъй като доводите в тях се развиват едва след изготвяне на мотивите.

Да се изключи ръководството и надзора на прокурора над досъдебните производства срещу неизвестен извършител – по подобие на процесуалноправните системи на голяма част от държавите – членки на ЕС, би могло и у нас делата да се докладват в прокуратурата едва след разкриване на извършителя на престъплението.

Да се предвиди законова възможност за протестиране или обжалване на акта на съда по чл. 335 НПК, с цел дисциплиниращо въздействие върху въззивните съдебни състави, поради наличие на случаи, в които със спорни аргументи се връщат дела от въззивния съд на прокурора.

Да се отмени Глава двадесет и шеста от НПК или да се увеличат сроковете по чл. 368 НПК. Алтернативно – да се предвиди възможност за протестиране и обжалване на актовете на съда по чл. 369, ал. 2 и ал. 4 НПК, които съгласно действащото законодателство, са окончателни, макар че се касае за прекратяване на наказателното производство.

В чл. 396, ал. 1 НПК да се възстанови подсъдността на военните съдилища за престъпления, извършени от държавни служители в структурните звена на МВР. Практиката през последните години показва неефективност при наблюдаването на преписки и дела за престъпления, извършени от тази категория лица. Отделно от това, работата по тях се забавя и затруднява от отводите, които системно се депозират от прокурорите, работещи в един съдебен район със съответните служители на МВР.

Така също да се промени института на съкратеното съдебно следствие – прилагане на чл. 370–374 НПК, само ако извършителят на престъплението е съдействал активно за разкриване на обективната истина в хода на досъдебното производство и вземане на решение от съда за прилагане на съкратено съдебно следствие след изслушване на становище на прокурора, който участва в съдебното заседание.

Специализираните прокуратури мотивират необходимост от конкретни промени в процесуалния ред, свързани с особеностите и спецификата на специализираното правоприлагане:

Изменение на чл. 246 НПК в посока отпадане на ненужните формални изисквания при съставянето на обвинителните актове, непознати никъде в страните от Европа. По-конкретно да отпадне израза „...и начинът...“ в чл.246 ал.2 от НПК. Съображенията за това са следните: Досъдебната фаза има само подготвителен характер. Излишното и прекалено формализиране при изготвянето на обвинителен акт довежда единствено и само до възможности на съда да намира неточности в описаната фактическа обстановка, оттам връщане на делото на досъдебна фаза, което от своя страна влиза в колизия с правата на обвиняемите да получават справедлив процес в разумен срок. Такова изискване за пълно и обстоятелствено описание на начина на извършване на престъплението не съществува в нито една развита европейска правна система.

Промяна в чл. 175, ал. 4 НПК, като се предвиди възможност, при разследване по дела за престъпления по чл. 321 НК и такива, извършени в изпълнение на решение и по поръчение на организирана престъпна група (ОПГ), прилагането на СРС да бъде продължено до 10 месеца, поради особености в разследването за дейността на ОПГ. По дефиниция, то е по-трудно и многопосочно, обхващащо голям кръг от лица и често за доказване на съществуването и дейността на ОПГ се разчита на дългосрочно

прилагане на СРС. Забраната да бъдат прилагани СРС за повече от 6 месеца за ОПГ винаги съответства на обществения интерес.

В чл.180 ал.3 от НПК, да отпадне израза „... ако те се съгласят да ги приемат...“. Мотивът за това предложение е, че са чести случаите, когато обвиняемите променят местоживеенето си, без да уведомят орган по местоживеене, и по този начин изключително затрудняват законосъобразното приключване на досъдебното производство. Няма пречка призовки и книжа да се връчат чрез защитника и повереника.

Отмяна на Глава двадесет и шеста от НПК – конкретните аргументи са свързани със спецификата на противодействието на организираната престъпност. Ударението се поставя върху фактическата и правна сложност на делата, наличието на много обвиняеми и защитници, в т. ч. и пострадали, и процесуалното шиканиране по медицински съображения, изключително с цел да се затруднява приключването на делата. Подобна законодателна амнистия по отношение на обвиняемите лица е непозната в нито една правна система в Европейския съюз и отвъд океана. Съществуването на този институт среща винаги удивление и неразбиране у европейските и американски партньори. В НПК са предвидени множество гаранции за спазване на сроковете за разследване и приключване на делата и не е необходимо едно допълване на тези гаранции, което при сложни дела с много обвиняеми, защитници и пострадали изключително затруднява приключването на такива тежки разследвания. По същество представлява една забрана за разследване, което да продължи за по-дълъг период. Това се явява амнистия за извършени тежки престъпления, когато поради едни или други причини разследването не може да приключи в двугодишен срок. Отделно от това се дава възможност на съда да прекрати наказателно производство водено срещу обвиняемия не защото не е извършил престъплението, а защото органите на досъдебното производство не са успели да приключат разследването в предвидения срок. Това противоречи и на практиката на Европейския съд, където се изследва винаги въпроса дали изтичането на срока се дължи на бездействието на държавните органи, овластени с функции по разследването, или се дължи на обективни причини като фактическа и правна сложност на делото в това число и недобросъвестно поведение на обвиняемия и неговата защита. Разбира се, винаги следва да се дължи сметка за баланса при спазване принципа за разумен срок на разследването и обществения интерес от реализирано правосъдие.

Да се предвиди изменение в чл.63 ал.4 от НПК: срок за продължителност на МНО „Задържане под стража“ за престъпление по чл.321 от НК и такива извършени в изпълнение или по поръчение на ОПГ, да бъде 1 година и 6 месеца. Разследванията за престъпления, извършени от ОПГ, се провеждат тайно, преди да бъдат задържани членовете на ОПГ, за да не се разкрие факта, че се разследват. В повечето случаи основно събиране на доказателства – разпит на свидетели, претърсвания и изземвания и други, се извършват след задържане на лицата. Поради това срок от максимум 8 месеца „Задържане под стража“ е крайно недостатъчен за приключване на едно такова разследване. През това време всеки един от членовете на групата обжалва мерките си за неотклонение по т.нар. „каскаден“ метод – първо единият обвиняем подава молба, после другият и така докато на всеки един от тях не му се разгледа мярката за неотклонение. След което цикълът започва наново. В тази връзка следва да се предвиди изменение в чл.65 от НПК в този смисъл, че за престъпления, извършени от ОПГ, когато се иска изменение на първоначално наложена мярка за неотклонение „Задържане под стража“ от един обвиняем, делото да се разглежда едновременно по отношение на всички останали обвиняеми, които са с мярка за неотклонение „Задържане под стража“. Това звучи напълно разумно.

Да се предвиди възможност забраните в чл.124 и чл.177 ал.1 от НПК да не важат за обвинения и присъди за престъпления по чл.321 от НК и за такива извършени по поръчение и в изпълнение на решение на ОПГ. В много случаи на организирана престъпност всички свидетели отказват да дават показания, ако не са защитени, а именно чрез запазване в тайна на тяхната самоличност. Има случаи на убити свидетели по „знакови“ дела. При липса на адекватна защита на свидетели по друг начин, в обществото е нелогично и по-важно противоречи на обществения интерес да има забрана доказването на престъпления, извършени от ОПГ, да се основава само на разпити на свидетели с тайна самоличност или на служител под прикритие, или чрез прилагане на СРС. Достатъчно гаранции са предвидени в съдебното производство, решаващият съд да се произнесе и прецени законосъобразността на събраните доказателства.

Относно чл. 252 ал. 1 НПК – насрочването на делото в разпоредително заседание, с оглед бързина на процеса няма пречка да става по правило в едномесечен, а не в двумесечен срок от постъпването му, когато е образувано по обвинителен акт. По изключение, и то само за дела с фактическа и правна сложност, делото може да бъде насрочено в разпоредително заседание в двумесечен срок с разрешение на председателя на съда.

Нормата на чл. 175, ал. 4 НПК да се измени по следния начин: „В случай на необходимост, срокът по ал.3 може да бъде продължен по реда на чл. 174, но с не повече от четири месеца за способите – наблюдение, подслушване, проследяване, проникване, белязване и проверка на кореспонденция и компютърна информация, контролирана доставка, доверителна сделка, и до две години за разследване чрез служител под прикритие“. Ал.5 „В случаите по ал.4 искането за продължаване на срока съдържа и пълно и изчерпателно посочване на резултатите, които са получени от прилагането на специалните разузнавателни средства.“

В чл.411в от НПК да се предвиди нова ал.3, която да предвижда, че органите на досъдебното производство по дела, подсъдни на СПнС, могат да възлагат извършването на отделни действия по разследването на съответните им по степен разследващи органи в съответните структури на ОСЛО към Окръжна прокуратура, МВР, ДАНС, а молбите за правна помощ могат да бъдат възлагани за изпълнение на следователи при НСлС. В много случаи е необосновано и неоправдано от гледна точка на ресурсно осигуряване и разходи да се командирова прокурори и следователи от Специализираната прокуратура в цялата страна, с цел извършване на един или друг разпит или връчване на книжа или отделно действие по разследването. Това влиза в пряко противоречие с принципа за бързина на разследването за дела с ОПГ и забавя хода му. Отделно от това натоварва изключително много бюджета с неоправдани и големи разходи за извършване на действия, които могат да бъдат извършени от съответните структури по места и от НСлС.

Изменение в параграф 9 от НПК: При упражняване на правомощията си по чл.249 ал.2 вр. ал.1 и чл.248 ал.2 т.3 от НПК по дело, което съдебното производство е образувано по неприключило към 01.01.2012 г. досъдебно производство, съдията – докладчик от СПнС, винаги връща делото на съответния прокурор, внесъл обвинителния акт. Мотивите за това са следните: Изключително затруднение за дейността на Специализирана прокуратура е възможността да довършва дела и разследвания, водени с години в общите прокуратури. Това действа демотивиращо за прокурорите от общите прокуратури, които са наясно, че дори изготвяйки обвинителен акт с нарушения, непълен и неточен, делото няма да бъде върнато на тях и те по този начин се освобождават от делото и не носят никаква отговорност за правилното му приключ-

ване, въпреки че са имали на разположение години, за да го довършат съобразно изискванията на закона.

На следващо място от разпоредбата на чл.163 от НПК да отпадне изрече „само с разрешение на прокурора.“, тъй като не се е прилагало до настоящия момент.

Фигурата на поемните лица да отпадне, когато следственото действие се извършва от прокурор или следовател, а не само когато се провежда от съда. Т.е. във всички случаи, когато следственото действие се провежда от магистрат да не е необходимо да участват поемни лица. Евентуално, ако все пак се запази участие на поемните лица в процеса, същите да бъдат определяни на принципа на назначение на съдебните заседатели, т.е. по списък към съответния окръжен съд при аналогичните условия за заплащане на техния труд. Важно е да се изравни статута и правомощията на съда с тези на останалите магистрати – прокурори и следователи в аналогични случаи /сравни чл.156 ал.1 от НПК/. Налице са особени затруднения, свързани с привличането на поемни лица нощно време, в рядко населени местности или жилищни райони с преобладаващо циганско малограмотно население /г.нар.гета/. Избягване на възможността впоследствие да се оказва влияние върху участвалите поемни лица да дават лъжливи показания с цел манипулиране изхода на делото.

Да се възстанови процесуалната възможност на следователя по отменения НПК да задържа в рамките на 24 часа лице, заподозряно в извършване на предметното на делото престъпление, с оглед събиране на достатъчно доказателства и обосноваване на обвинение по смисъла на чл.219 ал.1 от НПК, без да е необходимо лицето да е привлечено в някакво качество /било като обвиняем, било като свидетел/ в рамките на тези 24 часа. Целта на това предложение е избягване на порочната практика по висящи досъдебни производства заподозрените лица да бъдат задържани с полицейски заповеди по чл.64 от ЗМВР за срок до 24 часа, до момента, в който бъдат привлечени към наказателна отговорност като обвиняеми, след който могат на законово основание да бъдат задържани с прокурорско постановление за 72 часа по реда на чл.64, ал.2 от НПК.

Чл. 219 ал.1 в изрече „и привлича лицето като обвиняем със съставяне на съответно постановление“ да отпадне, като се добави към същата разпоредба или в следваща алинея изречението: „Прокурорът привлича лицето със съставяне на съответно постановление, което незабавно предоставя на разследващия орган за предявяване на обвиняемия“. Логично е прокурорът, който е „господар“ на досъдебното производство, да вземе самостоятелно решение кое лице да бъде привлечено към наказателна отговорност и за какво престъпление по НК. Разследващите органи нямат процесуална самостоятелност; те не могат да възразяват на писмени указания на прокурора и в този смисъл противоречие в становищата е винаги в полза на прокурора. Това ще запази и безпристрастността на разследващия орган, като се разтовари от това действие – изготвяне и повдигане на обвинение, което е в чист вид обвинителна функция. Често и ревизията на прокурора по отношение на постановлението за привличане на обвиняемия е чисто формална, и впоследствие се връщат дела от съда поради противоречие между постановлението за привличане на обвиняемия и последващия обвинителен акт.

Чл. 227 ал.2 от НПК да се измени така: „Обвиняемият, пострадалият се призовават за предявяването на разследването. Ако обвиняемият е задържан, се призовава и неговият защитник“. Това ще ограничи в значителна степен зачестилите прояви на недобросъвестно поведение от страна на защитници, които се укриват от длъжностните лица, натоварени със задължението да им връщат призовки и така да бъдат редовни призовани. Това значително ще ускори процеса на разследване.

Чл. 206 изцяло да препраща към разпоредбата на чл.269, ал.3 от НПК. Чл.206 във връзка с чл.269, ал.3, т.1 от НПК да бъде реално приложима в съдебната практика, без да се взема предвид дали обвиняемият има наложена мярка за неотклонение. В чл.269, ал.3, т.1 от НПК да отпадне изрече „...или е променил същият, без да уведоми съответния орган.“ Това значително ще ускори процеса на разследване и ще предотврати шиканиране с права.

Военните прокуратури предлагат чл. 396 НПК да се измени, като подсъдността на военните съдилища се разшири, обхващайки и служители от Държавната агенция „Национална сигурност“, в Министерството на вътрешните работи, в Главната дирекция „Изпълнение на наказанията“ и Главната дирекция „Охрана“ при Министерството на правосъдието, при или по повод изпълнение на службата им.

Военните магистрати подчертават, че военните правораздавателни органи са неразделна част от съдебната система на Република България, конституционно установени са и прилагат същите материални и процесуални закони, които и съдилищата и прокуратурите с обща компетентност. Затова, според тях, няма конституционна или законова пречка да им бъдат предоставени правомощия да осъществяват правораздаване и по други категории дела, извън посочените в сегашната редакция на чл. 396 НПК.

За недопускане на безкрайно връщане на дела от съда на прокурора за отстраняване на нарушения и ускоряване на наказателното производство следва да бъдат предвидени гаранции за това. На първо място като се предотвратят случаи, при които допуснатите нарушения се констатира едва в край на първоинстанционното или дори на въззивното производство и делото се връща на досъдебната фаза, което обезсмисля проведеното вече съдебно производство, а делото съществено се забавя. Поради което следва да се предвиди норма, съгласно която по дела от общ характер предаването на съд да се извърши едва след като е бил вече решен от съдията –докладчик окончателно въпроса за допуснати съществени процесуални нарушения на досъдебната фаза с изключение на тези допуснати при събиране и проверка на доказателствения материал.

За съжаление, законопроектите за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс през 2016 г. на Четиридесет и третото Народно събрание {4,5}, касаещи изменения на така действащи към момента правни норми на НПК, представени за обществено обсъждане, по същество предлагат промени, които не биха допринесли за облекчаване на изключително формалния наказателен процес. Голяма част от тях не са съобразени с мненията и препоръките на правоприлагащите органи и не решават изложените по-горе проблеми и трудности. Поради което на този етап значителна част от поставените проблеми остават все още като предизвикателство пред органите, натоварени да прилагат наказателните юрисдикции .

Мнението на експертите по линия на МСП е, че през 2015 г. българското правителство е поставило началото на нов процес на размисъл за по-широкообхватна реформа на наказателната политика. Според тях, този размисъл има за цел извършването на цялостна реформа, която ще изисква внимателен анализ и подготовка, включващи обширни консултации с магистратите и юридическите среди. Междувременно обаче, е необходимо още по-бързо придвижване на ограничен набор от целенасочени изменения, по-специално с оглед отстраняване на проблемите, водещи до забавяне на наказателните производства и улесняване на наказателното преследване. Само по този начин бихме могли да имаме наказателна процедура отговаряща не само на европейските стандарти, но и осигуряващ ефективен и същевременно бърз процес, каквито са и обществените очаквания към прилагащите наказателни юрисдикции органи.

Литература:

1. Несторов, Галин. Новият наказателно-процесуален кодекс – съответствие с чл. 6 от европейската конвенция за правата на човека. Някои проблеми в практиката по прилагането. Електронен ресурс. Достъп на : <http://humanrights.bg/Media/Default/Documents/Statii,%20analizi/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%9D%D0%9F%D0%9A-%D0%A1%D1%8A%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%B5%20%D1%81%20%D1%87%D0%BB.%206%20%D0%95%D0%9A%D0%9F%D0%A7.pdf>.
2. Доклад за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи за 2015г. Електронен ресурс. Достъп на: http://www.prb.bg/media/ filer_public/ 32/f6/32f603e3-9c3e-483d-aa29-3a2c93e693f1/ doklad_za_prilozhenieto_na_zakona_i_deinostta_na_prokuraturata_i_razsledvashchite_organ_i_za_2015_g.pdf.
3. Доклад на комисията до европейския парламент и съвета относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка {SWD(2016) 15 final} от 27 януари 2016 г. Електронен ресурс . Достъп на: http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2016_40_bg.pdf .
4. Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс 23/02/2016 Електронен ресурс. Достъп на: <http://www.parliament.bg/bg/bills/ID/40857> .
5. Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс 25/02/2016 Електронен ресурс. Достъп на: <http://www.parliament.bg/bg/bills/ID/42009>.
6. Имова, В. Цонков, Й. Промените в НПК – необходими или недопустими? Първа част на статията, публикувана в списание „Общество и право”, брой 1 от 2010 г., с.11 - 26 (издание на Съюза на юристите в България ISSN 0204-85-23).
7. Имова, В. Цонков, Й. Промените в НПК – необходими или недопустими? Втора част на статията, публикувана в списание „Общество и право”, брой 2 от 2010 г., с.3 - 22 (издание на Съюза на юристите в България , ISSN 0204-85-23).